

Nr 190.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till främjande av humanistisk forskning jämte en i ämnet väckt motion.

(Statsutskottets utlåtande nr 77.)

T i l l K o n u n g e n .

I propositionen nr 74 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 7 februari 1947, föreslagit riksdagen att till Bidrag till främjande av humanistisk forskning för budgetåret 1947/48 anvisa ett anslag av 600 000 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehått motionen I: 229, vari hemställts, att riksdagen måtte bifalla propositionen nr 74 med i motionen föreslagna ändringar.

Riksdagen är ense med departementschefen därom, att de åtgärder, som vidtagits eller planeras för att bereda större ekonomiska resurser åt de naturvetenskapliga, tekniska och medicinska forskningsområdena, böra följas av motsvarande åtgärder till stöd för den humanistiska forskningen, vilken spelar en avgörande roll för det kulturella livet och dess framåtskridande. Riksdagen bifaller därför det av vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien i detta syfte framställda och av departementschefen biträdde förslaget om anvisande av ett särskilt anslag på riksstaten till förstärkning av de rättemedel, varöver humanistiska fonden för närvarande förfogar för utdelande av understöd åt svensk humanistisk forskning. I enlighet med vad departementschefen förordat har detta anslag för nästa budgetår uppförts med 600 000 kronor.

I likhet med departementschefen anser riksdagen att humanistiska fondens nämnd, på lämpligt sätt omorganiserad, bör handhava fördelningen av samtliga ifrågavarande till den humanistiska forskningens stödjande avsedda medel. Vad nämndens sammansättning beträffar har riksdagen liksom motionärerna funnit övervägande skäl tala för att akademiens inflytande vid fördelningen av anslagsmedlen i viss mån reduceras genom att antalet akademiledamöter i nämnden begränsas att avse ett lägre antal än vad departementschefen förutsatt. Riksdagen har därför funnit sig böra för sin del besluta, att antalet av akademien valda ledamöter begränsas till tre. Av dessa torde lämpligen akademiens båda klasser böra utse vardera en ledamot och den tredje ledamoten väljas av båda klasserna gemensamt.

I likhet med departementschefen anser riksdagen vidare, att mandattiden lämpligen synes böra bestämmas till högst fem år och att föreskrift bör meddelas i syfte att åstadkomma en successiv förnyelse av ledamöterna samt för att förhindra ett omedelbart omval av ledamot, som innehaft mandat två perioder i följd. Vad beträffar den såväl av departementschefen som i motionen I: 229 berörda frågan om viss maximiålder för valbarhet får riksdagen — som delar departementschefens uppfattning om att ett uttryckligt stadgande härom synes kunna undvaras — framhålla angelägenheten av att nämndens ledamöter rekryteras med beaktande av att nödig kontakt från ledamöternas sida kan upprätthållas med den nyare forskningen.

Vidkommande omfattningen av det anslagsbeviljande organets verksamhetsområde ansluter riksdagen sig till den uppfattning, varåt departementschefen givit uttryck.

Nämnden torde alltid böra äga befogenhet att efter prövning i varje särskilt fall utdela anslag av till dess förfogande stående medel för att möjliggöra för en forskare att erhålla ledighet från sin befattning under längre tid. Riksdagen vill emellertid framhålla, dels att begreppet "forskningsår" för undvikande av missförstånd icke synes böra användas i förevarande sammanhang, dels ock att en förmån av nu angivet slag allenast synes böra tillkomma forskare av utmärkt skicklighet för genomförandet av en viss konkret vetenskaplig arbetsuppgift. Enligt departementschefen borde ett ställningstagande till här förevarande spörsmål givetvis icke få anses prejudicerande i vare sig den ena eller andra riktningen i fråga om statsmakternas ståndpunktstagande till universitetens önskemål om införande av en författningsenlig rätt för universitetslärare att erhålla ledighet med bibehållna löneförmåner för bedrivande av forskningsverksamhet. Riksdagen ansluter sig till denna uppfattning.

Departementschefen har icke ansett sig böra ifrågasätta någon uttrycklig inskränkning i humanistiska nämndens nuvarande möjligheter att bevilja anslag för förvärvande av föremål till museer, arkiv och bibliotek, men förutsatte, att dessa möjligheter liksom hittills icke komme att utnyttjas annat än i särskilda fall. I motionen I: 229 har gjorts gällande att dylika inköp bäst främjades genom särskilda anslag, utdelade av därför lämpade organ. Riksdagen — som hyser den principiella uppfattningen att medel för ifrågavarande ändamål i regel torde böra beräknas under vederbörande institutioners ordinarie anslag — har likväl icke velat motsätta sig att möjligheter hållas öppna för nämnden att i undantagsfall använda de till nämndens förfogande stående medlen för att till svenska offentliga samlingar förvärva sådana föremål, som äro ägnade att tjäna som vetenskapligt material eller hjälpmedel för humanistisk forskning och vilkas bevarande eller förvärvande åt Sverige anses vara av större vikt. I enlighet med vad departementschefen förordat, böra beslut om bidrag för ifrågavarande ändamål — såvitt fråga är om anslag överstigande 20 000 kronor — underställas Kungl. Maj:ts prövning.

På av departementschefen anförda skäl anser jämväl riksdagen, att lotterimedel hädanefter icke böra anvisas till förstärkning av humanistiska fonden.

Vad departementschefen i övrigt i förevarande sammanhang yttrat och föreslagit har icke givit riksdagen anledning till erinran eller uttalande.

Under åberopande av vad riksdagen sålunda anført får riksdagen anmäla, att riksdagen till Bidrag till främjande av humanistisk forskning för budgetåret 1947/48 under åttonde huvudtiteln anvisat ett anslag av 600 000 kronor.

Stockholm den 10 maj 1947.

Med undersåtlig vördnad.